

Marcin Wichmanowski

"Wzór osobowy ludowca w XX wieku" : [sprawozdanie z sesji naukowej]

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 7, 141-143

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w *Nadrenii Północnej Westfalii*. Autorzy zajęli się przekształceniami zachodzącymi w radiofonii niemieckiej.

Natomiast o telewizji napisali dr Elżbieta Sawa-Czajka i mgr Krzysztof Czerwiecki z Lublina w pracy *Rola telewizji regionalnych w procesie przemian demokratycznych (na przykładzie TV Lublin-3 i Telewizji Niezależnej Lublin)*. Przedstawione tu zostały najważniejsze aspekty funkcjonowania telewizji publicznej i komercyjnej, wskazano jednocześnie na korzyści płynące z funkcjonowania w jednym ośrodku dwóch konkurencyjnych stacji nadawczych.

Dr Kazimierz Wolny (WSP Rzeszów) w tekście *Rady programowe telewizyjnych ośrodków regionalnych i ich rola w telewizji publicznej* dowodził, że rady pozornie sprawują pieczę nad rozwojem programowym ośrodków regionalnych, stanowiąc zastępną dla niekompetencji władz centralnych Telewizji Polskiej.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że współautorzy omawianej publikacji w sposób rzetelny podjęli wiele ważnych dla rozwoju mediów lokalnych tematów. Ich głosy stanowią istotny element w dyskusji na temat teraźniejszości i przyszłości dziennikarstwa w Polsce.

Bogdan Borowik

Sprawozdanie z ogólnopolskiej sesji naukowej – *Wzór osobowy ludowca w XX wieku*, Lublin, 28–29 września 1998 roku

W dniach 28–29 września 1998 roku na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się ogólnopolska sesja naukowa *Wzór osobowy ludowca w XX wieku*. Jej organizatorami były: Zakład Myśli Politycznej XIX i XX w. Wydziału Politologii UMCS w Lublinie i Zarząd Oddziału Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego w Lublinie.

Głównym celem sesji było uzyskanie przede wszystkim odpowiedzi na pytania: Jaki powinien być wzór osobowy działacza, polityka ruchu ludowego w XX wieku i jacy powinni być ludzie tworzący politykę, a także przedstawienie i przeanalizowanie aspektu osobowego polityki, zrekonstruowanie modelu działaczy ludowych różnych epok.

Swą obecnością konferencję zaszczyliło wiele znamienitych osób z kraju i zagranicy, związanych z nauką i polityką.

Obrady podzielono na trzy części. Pierwsza miała charakter ogólny, wprowadzający do tematyki sesji. Dotyczyła osobowości politycznej, modeli działaczy politycznych, uwarunkowań społeczno-ekonomicznych działalności ludowców. W części drugiej przedstawiono ogólne modele, wzory osobowe działaczy ludowych w poszczególnych epokach. Część trzecia natomiast, której problematyka była bardziej szczegółowa, miała na celu przedstawienie wzorów na przykładzie konkretnych osób oraz udziału ludowców w znaczących działaniach i sytuacjach społeczno-politycznych.

Pierwszy dzień obrad rozpoczęło oficjalne wystąpienie organizatorów sesji. Dziekan Wydziału Politologii prof. zw. dr hab. Jan Jachymek (Kierownik Zakładu Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) i dr Waldemar Paruch (Prezes Lubelskiego Oddziału LTN-K i adiunkt w Zakładzie Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) podczas powitania przedstawili istotne przyczyny zorganizowania konferencji. Należałoby do nich zaliczyć przede wszystkim skomplikowaną, ale bardzo ciekawą i ważną materię badawczą, dotyczącą aspektu osobowego polityki na przykładzie ruchu ludowego, jak również okrąglą, osiemdziesiątą rocznicę odzyskania niepodległości i utworzenia Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej z Ignacym Daszyńskim na czele, w którym ważną rolę odegrali ludowcy.

W części pierwszej, której przewodniczącym był profesor J. Jachymek, wysłuchano trzech referatów. Prof. zw. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś (Kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych WP UMCS) w referacie *Osobowość polityczna i jej typy* skoncentrował się na cechach i kryteriach przy klasyfikacji, wyznaczaniu osobowości polityka. Według prof. Z. J. Pietrasia wzór osobowy działacza politycznego stanowi zewnętrzną funkcję jego „wewnętrznej” osobowości politycznej, która jest przekazywana otoczeniu społecznemu. Z kolei osobowość każdego człowieka w sposób istotny kształtuje jego osobowość polityczną. Autor przedstawił najważniejsze metody klasyfikacji osobowości politycznej, umożliwiające analizę wewnętrznych struktur integrujących działania polityczne. Drugi z referentów, prof. dr hab. Edward Olszewski (Kierownik Zakładu Ruchów Politycznych WP UMCS) w referacie *Model działacza politycznego* omówił definicje i zależności w funkcjonowaniu pojęć „model i wzorzec” działacza politycznego. Profesor E. Olszewski twierdzi, że w przypadku działacza politycznego wzór osobowy i model są kategoriami bliskimi, ale różnymi. „Wzór osobowy” jest praktyczną konkretyzacją modelu, jest pojęciem szerszym niż „model działacza”. W świadomości społecznej występują charakterystyczne dla poszczególnych okresów ideały odnoszące się do organizacji życia zbiorowości ludzkiej i konkretnej osobowości. Ostatnim z referujących w pierwszej części obrad sesji był prof. dr hab. Jan Zalewa (Kierownik Zakładu Gospodarki Żywnościowej Wydziału Ekonomicznego UMCS). W referacie *Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne działalności ruchu ludowego XX wieku* ukazał zależności pomiędzy działalnością ludowców a sytuacją społeczną i gospodarczą w XX wieku. Konkludując podkreślił, że działalność polityczną każdego ugrupowania należy mierzyć jego skutecznością w osiągnięciu zamierzonych celów.

W drugiej części przewodniczącym był dr W. Paruch. Wygłoszono sześć referatów. Dr hab. Stanisław Michałowksi (Kierownik Zakładu Samorządów i Polityki Lokalnej WP UMCS) – *Tadeusz Kościuszko wzorem polityka i wojskowego – reprezentanta interesów ludu*, przedstawił bohatera swojego wystąpienia jako człowieka, który pierwszy wykorzystał chłopów w walce o niepodległość. T. Kościuszko przedstawiony jako swego rodzaju patron ludowców. Referat dr hab. Alicji Wójcik (Prodziekan ds. studenckich, Zakład Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) – *Model działacza ludowego na przełomie XIX i XX wieku*, był wprowadzeniem do analizy wzoru ludowca w poszczególnych epokach. Autorka wyodrębniła trzy obszary badawcze wzoru osobowego: cechy zewnętrzne, system wartości i płaszczyzny działalności. Skoncentrowała się na Galicji, ponieważ w tym czasie ruch ludowy był tam najbardziej rozwinięty. *Wzór ludowca w Polsce międzywojennej (1918–1939)* był tematem wystąpienia prof. zw. dr hab. J. Jachymka. Autor uważa, że wzorowy ludowiec II Rzeczypospolitej był człowiekiem o głębokim poczuciu i rozumieniu spraw patriotyczno-państwowych i obywatelsko-społeczniowskich. Cechowały go: obiektywizm w ocenie zjawisk społeczno-politycznych, a przede wszystkim postawa umiarkowana. Najwyższym dobrem była dla niego niepodległa i demokratyczna Polska Ludowa. Cechowała go również aktywna postawa nie tylko w „robieniu polityki”, ale i w różnych sferach życia publicznego. (Wincenty Witos, Maciej Rataj, Stanisław Mikołajczyk i wielu innych.) Doc. dr hab. Antoni Mieczkowski (Zakład Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) – *Model działacza ludowego w latach 1939–1949*, omówił dziesięciolecie (1939–1949), które było okresem tragicznym w dziejach polskiej wsi, narodu i państwa. Do 1948 roku kształtowanie osobowości działacza ludowego opierało się na zasadach moralności chrześcijańskiej, służby narodowi i państwu, patriotyzmu. W prokomunistycznym Stronnictwie Ludowym i „odrodzonym” Polskim Stronnictwie Ludowym osobowość działacza politycznego była kształtowana w oparciu o ideologię, program i tradycję ruchu komunistycznego. Wiele kontrowersji wzbudziło wystąpienie dr. W. Parucha *Błądzenie na obrzeżach komunizmu: o politykach i działaczach Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego*. Autor przedstawił funkcjonowanie ruchu ludowego w okresie PRL-u. Dowiódł m.in., że w systemie partii dominującej (PZPR) mogły funkcjonować jedynie partie spenetrowane przez komunistów. Podkreślił, że przywódcy Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego byli sterowani i kontrolowani przez ówczesne władze. Kończącym obrady drugiej części pierwszego dnia był dr Zenon Tymoszek (Adiunkt w Zakładzie Ruchów Politycznych WP UMCS).

W referacie *Model działacza ludowego w III Rzeczypospolitej* omówił obecny stan ruchu ludowego, wzorzec ludowca w III RP. Po 1989 roku w ruchu ludowym jak na całej polskiej scenie politycznej zaszło wiele istotnych zmian. Powstawały partie o różnych rodowodach, które starały się nawiązywać do historycznych nazw, programów, dorobku stronnictw ludowych. Obecnie trwają starania w kierunku zjednoczenia w ramach jednego stronnictwa. Pokutującą w ruchu jest ciągła nieufność wobec nowego, nieznanego i problem braku adaptacji w obecnych warunkach.

Dr hab. Alicja Wójcik przewodniczyła w drugim dniu konferencji. Przedstawiono krótkie komunikaty związane tematycznie z trzecią częścią sesji. Dr Krystyna Trembicka (Adiunkt w Zakładzie Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) – *Udział ludowców w obradach „Okrągłego Stołu”*, skoncentrowała się na ludziach działających w ruchu ludowym i ich znaczeniu podczas obrad związanych ze zmianami ustrojowymi w 1989 roku. Mgr Marcin Wichmanowski (Asystent w Zakładzie Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) – *Aleksander Bogusławski (1887–1963) – wzór osobowy polityka i działacza ludowego*, dr Zbigniew Adamowicz (Adiunkt w Zakładzie Samorządów i Polityki Lokalnej WP UMCS) – *Na skrzydłach idei, czy na manowcach polityki? Działalność i koncepcje ideowo-polityczne Józefa Niecki*, doc. dr hab. Antoni Mieczkowski – *Błażej Stolarski (1880–1939). Portret działacza ludowego*, dr Arkadiusz Kołodziejczyk (Adiunkt z Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego) – *Maciej Rataj – działacz polityczny*, mgr Lucjan Henryk Cimek (Prezes Krasnostawskiego Oddziału LTN-K) – *Z ziemi krasnostawskiej do Uzbekistanu (Franciszek Żurek 1895–1942)*. W swoich komunikatach przedstawili sylwetki i działalność osób zaliczanych do grona czołowych polityków i działaczy ruchu ludowego. Byli to ludzie, o których można powiedzieć, że stanowili pewien wzór osobowy ludowca w XX wieku. Prof. dr hab. Piotr Matusak (Dyrektor Instytutu Historii WSRP Siedlce) – *Chłopi w Wojsku Polskim w XX wieku*, zapoznał obecnych z wpływem, jaki miało wojsko na chłopów i ich udziałem w armii polskiej na przestrzeni dziejów. Dr A. Kołodziejczyk w swoim drugim wystąpieniu *Elita polityczna Polskiego Stronnictwa Ludowego lat dziewięćdziesiątych* bardzo krytycznie ocenił elitę polityczną PSL lat 1993–1998. Uważa on, że w perspektywie najbliższych lat nie nastąpi poprawa wizerunku PSL, gdyż skompromitowane elity nie są wymieniane. Dr Ewa Maj (Adiunkt w Zakładzie Myśli Politycznej XIX i XX w. WP UMCS) i prof. dr hab. Włodzimierz Mich (Kierownik Zakładu Dziennikarstwa WP UMCS) – *Ludowcy w opiniach polskiej prawicy 1918–1939*, przedstawili ewolucję opinii i stosunku prawicy do poszczególnych stronnictw ludowych. Dr hab. St. Michałowski i dr K. Trembicka – *Ludowcy w opiniach działaczy socjalistycznych i komunistycznych*, omówili problem nastawienia socjalistów, którzy widzieli szansę na porozumienie i współpracę z ludowcami, i komunistów dla których ruch ludowy był wrogiem i przewidywali jego likwidację, po zdobyciu władzy. Dr hab. Janusz Wrona (Instytut Historii Wydziału Humanistycznego UMCS) – *Kryptokomuniści w ruchu ludowym 1944–1949*, ukazał mechanizmy, dzięki którym komuniści stworzyli uzależnione od siebie Stronnictwo Ludowe, następnie ZSL od początku infiltrowane przez rządzącą partię. Według autora dziedzictwo ZSL obciąża nawet obecny PSL.

Dr Jan Holzer (Wydział Nauk Społecznych Uniwersytet Masaryka w Brnie Republika Czeska) – *The Mystery of a Czech Elector and the Czechoslovak People's Party*, przedstawił rys historyczny i ewolucję partii ludowych i agraryzmu w Czechosłowacji i Czechach, związku ludowców z innymi ugrupowaniami politycznymi, ich pozycję na scenie politycznej w XX wieku.

Podczas dyskusji poruszano tematy dotyczące problematyki referatów, a także takich kwestii ogólnych jak moralność a skuteczność w polityce, kryzys pewnych podstawowych wartości, kształtowanie wzoru współczesnego polityka.

Sesję zakończyło wystąpienie profesora Jana Jachymka, który podsumował dwudniowe obrady, podkreślając równocześnie ich znaczenie.

Organizatorzy zapowiedzieli wydanie materiałów pokonferencyjnych w formie książki pt. *Pokolenia i portrety: wzór osobowy ludowca w XX wieku*.

Marcin Wichmanowski